

LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

PAŽYMA

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU UAB „LENCAS“ DARBO SKELBIME TYRIMO

2016-11-02 Nr. (16)SI-58)SP-118

Vilnius

Lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – ir kontrolierė) 2016 m. rugsėjo 12 d. gavo informaciją apie tai, kad 2016 m. liepos 1 d. interneto tinklalapyje www.darbo.lt paskelbtas UAB „Lencas“ darbo skelbimas drabužių rūšiavimo darbams atlikti, kuriame nurodyta, jog „ieškoma 2 moterų gamybos salėje ir 2 vyrų sandėlio darbams. Darbas su drabužiais. Puikios darbo valandos nuo 8.00 iki 16.30 val. (nuo pirmadienio iki penktadienio). Niekada nevēluojama mokėti algos. Vyrams alga iki 600 EUR, moterims iki 500 EUR“ (skelbimo tekstas netaisytas).

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 18 str. 3 d., kontrolierė pradėjo tyrimą savo iniciatyva dėl galimo Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 8 str. pažeidimo.

Kontrolierė 2016 m. rugsėjo 20 d. raštu Nr. (16)SI-58)S-744 „Dėl darbo skelbimo“ kreipėsi į UAB „Lencas“ administraciją, išsiųsdama raštą elektroniniais paštais: info@lencas.lt ir director@lencas.lt, prašydama pateikti paaiškinimą, kokių pagrindų minėtame darbo skelbime numatytas reikalavimas dėl lyties, t.y., kodėl darbui ieškomos būtent 2 moteriškosios lyties atstovės ir 2 vyriškosios lyties atstovai ir kodėl vyrams numatyta alga iki 600 EUR, o moterims – iki 500 EUR. Papildomai prašoma pateikti gamybos salės ir sandėlio darbuotojų pareigybės aprašymo ir/ar planuojamos pasirašyti darbo sutarties kopijas, t.y. dokumentus, kuriuose būtų nurodytos darbo funkcijos.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė :

1. 2016 m. rugsėjo 21 d. buvo gautas rašytinis marketingo vadovės, kurią UAB „Lencas“ vadovas 2016 m. rugsėjo 21 d. įgaliojo atstovauti bendrovei, atsakant Tarnybai dėl galimos diskriminacijos priimant į darbą (toliau – įgaliotas atstovas), paaiškinimas bei papildomai pateikta Valstybinės darbo inspekcijos parengta „Saugaus darbo tvarkant krovinius rankomis atmintinė darbuotojui“.

2. 2016 m. rugsėjo 23 d. Tarnybos Teisės skyriaus patarėjai I.Mickuvienei elektroniniu paštu info@lencas.lt susisiekus su UAB „Lencas“, bendrovės buvo paprašyta patikslinti paaiškinimą bei pateikti gamybos salės ir sandėlio darbuotojų pareigybės aprašymo ir/ar planuojamos pasirašyti darbo sutarties kopijas, t.y. dokumentus, kuriuose būtų nurodytos darbo funkcijos.

3. 2016 m. rugsėjo 26 d. iš UAB „Lencas“ įgalioto atstovo elektriniu paštu info@lencas.lt buvo gautas patikslintas paaiškinimas, kuriame nurodyta, jog bendrovės darbo skelbime numatytas reikalavimas dėl lyties yra lyginis, t.y. bendrovė ieško 2 moterų ir 2 vyrų, todėl, pasak įgalioto atstovo, nėra diskriminuojami nei vyrai, nei moterys. Darbui sandėlyje, pasak marketingo vadovės, ieškoma dviejų vyrų, kadangi darbas yra fiziškai labai sunkus, reikia pakrauti, ar iškrauti daug sveriančius produkcijos maišus (darbuotojui tenka kilnoti apie 10-30kg sveriančius maišus), taip pat darbas vyksta ir lauko sąlygomis (neskaitant oro sąlygų), o krovinio svoris esą dažnai nurodomas kaip viena pagrindinių nugaros susižalojimo priežasčių. Marketingo vadovė paaiškina, kad pagal „Saugaus darbo tvarkant krovinius rankomis atmintinę darbuotojui“ (atmintinė buvo pateikta) moteriai numatytas maksimalus svoris kėlimui rankomis yra 10 kg, todėl, siekiant išnaudoti didesnę darbo jėgą, buvo priimtas sprendimas šį darbą pavesti dirbti vyrams, kurie gali pakelti nuo 10 kg iki 30 kg. Marketingo vadovė paaiškina, kad darbui gamyboje ieškoma dviejų moterų, kadangi darbas su rūbais (daugiausia jų moteriški, tarp jų ir moteriški apatiniai), kuriuos reikia kruopščiai apdirbti ir sukurti, pagaminti produktą. Pasak įgalioto atstovo, atlyginimas atitinka darbo sąlygas, todėl vyrams alga yra didesnė, nes darbas reikalauja daugiau fizinės ištvermės ir yra pavojingesnis sveikatos rizikos atveju, nes darbas atliekamas ne tik patalpose, bet ir lauke (neskaitant oro sąlygų).

Prie paaiškinimo pateikti UAB „Lencas“ direktoriaus 2016 m. rugsėjo 12 d. patvirtinti „Sandėlio darbuotojo pareiginiai nuostatai“ ir „Sandėlio darbuotojos pareiginiai nuostatai“.

4. Atliekant tyrimą, nustatyta, kad pažymos pasirašymo dieną interneto tinklalapyje www.darbo.lt UAB „Lencas“ galiojančio darbo skelbimo, kuriuo siūlomas darbas drabužių rūšiotojui, nebuvo skelbiamas.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

1. Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar 2016 m. liepos 1 d. interneto tinklalapyje www.darbo.lt paskelbtas UAB „Lencas“ darbo skelbimas drabužių rūšiavimo darbams atlikti, kuriame nurodyta, jog „ieškoma 2 moterų gamybos salėje ir 2 vyrų sandėlio darbams. Darbas su drabužiais. Puikios darbo valandos nuo 8.00 iki 16.30 val. (nuo pirmadienio iki penktadienio). Niekada nevēluojama mokėti algos. Vyrams alga iki 600 EUR, moterims iki 500 EUR“ (skelbimo tekstas netaisytas), nediskriminuoja asmenų dėl lyties bei neprieštarauja Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 8 str., reglamentuojančiam, kad skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus 6 str. 5 p. nurodytą atvejį, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų šeimines padėtį, amžių (išskyrus įstatyme numatytus atvejus), privatų gyvenimą ar šeimos planus.

2. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 str. nustato, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs. Žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu.

Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas.

Europos Parlamento ir Tarybos 2006 m. liepos 5 d. direktyvos 2006/54/EB „Dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo“ 14 str. 1 d. a) p. nurodyta, jog nei viešame, nei privačiame sektoriuje, įskaitant viešąsias įstaigas, negali būti nei tiesioginės, nei netiesioginės diskriminacijos dėl lyties, įsidarbinant, savarankiškai įsidarbinant ar profesinėje srityje, įskaitant atrankos kriterijus ir priėmimo į darbą sąlygas visoms veiklos rūšims ir visais profesinės karjeros etapais, įskaitant paaukštinimą. Europos Parlamento ir Tarybos 2006 m. liepos 5 d. direktyvos 2006/54/EB nuostatos yra perkeltos į Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymą.

3. Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija pačia bendriausia šio žodžio prasme reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama, kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų, pažiūrų ar kitus požymius.

Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 str. 4 d. tiesioginė diskriminacija apibrėžiama kaip ne toks palankus asmens traktavimas dėl lyties, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų traktuojamas kitas asmuo. Vadovaujantis įstatyme įtvirtinta diskriminacijos samprata, tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, yra lyginami keli žmonės, kurie skiriasi savo tapatybės, kitais

požymiais, ir vertinama, ar tokiose pačiose, ar panašiose aplinkybėse jie traktuojami vienodai. Vertinant galimą diskriminaciją būtina nustatyti diskriminacijos pagrindą bei nustatyti, ar šiai santykių sričiai yra taikomas Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymas.

Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 8 str. numato, jog skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus šio įstatymo 6 str. 5 p. nurodytą atvejį, kuris nustato, jog moterų ir vyrų lygių teisių pažeidimu laikomi bet kokie veiksmai ar kitoks elgesys, kuriais asmuo diskriminuojamas dėl lyties, išskyrus atvejus, kai atliekamas tam tikras darbas, kurį atlikti gali tik konkrečios lyties asmuo, kai dėl konkrečių profesinės veiklos rūšių pobūdžio arba dėl jų vykdymo sąlygų lytis yra būtinas (neišvengiamas) ir lemiantis profesinis reikalavimas, šis traktavimas yra teisėtas ir reikalavimas yra tinkamas (proporcingas).

4. Vertinant minėtą Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 6 str. 5 p. numatytą išimtį, pažymėtina, jog ji gali būti taikoma tik jei: 1) reikalavimas dėl lyties būtų esminis ir lemiantis sandėlio darbuotojo profesinis reikalavimas, 2) toks traktavimas būtų teisėtas, 3) reikalavimas dėl lyties būtų tinkamas (proporcingas). Vadinasi, turi būti aiškiai pagrįsta trijų kriterijų viseto sutaptis.

4.1. Pažymėtina, kad UAB „Lencas“ darbo skelbime tiesiogiai ir aiškiai buvo nurodyta, jog ieškomos dvi moterys darbui gamybos salėje bei du vyrai sandėlio darbams.

Iš 2016 m. rugsėjo 26 d. elektrinio pašto info@lencas.lt gautų UAB „Lencas“ direktoriaus 2016 m. rugsėjo 12 d. patvirtintų „Sandėlio darbuotojo pareiginių nuostatų“ ir „Sandėlio darbuotojos pareiginių nuostatų“ matyti, kad sandėlio darbuotojo vienintelė funkcija ir uždavinys – laikytis sandėlyje laikomų materialinių vertybių priėmimo – išdavimo tvarkos, apskaitos ir saugojimo, o sandėlio darbuotojos pagrindinė funkcija ir uždavinys – laikytis sandėlyje laikomų materialinių vertybių apdorojimo ir išsaugojimo tvarkos, pateikiant kokybišką prekę pardavimui.

Taigi „Sandėlio darbuotojo pareiginiuose nuostatuose“ (toliau – nuostatai) nėra nuostatų, patvirtinančių, kad sandėlio darbuotojo pareigos yra susijusios su atitinkamo svorio prekių kilnojimu ir pernešimu, kurio negalėtų atlikti moterys, nuostatuose nėra nustatyta nei konkreči, nei apytikslė keliamų ir pernešamų krovinių masė svorio vienetais, nėra kitų pareigų, pagrindžiančių vyro būtinumą šioms pareigoms užimti. Priešingai nei teigia UAB „Lencas“ atstovė, „Sandėlio darbuotojo pareiginių nuostatų“ III skyriuje nurodytos sandėlio darbuotojo pareigos yra neutralios lyties požiūriu, nėra detalizuojami fizinio darbo krūviai, svorių kilnojimo ir pernešimo parametrai. Todėl darytina išvada, kad sandėlio darbuotojo pareigas neginčijamai gali atlikti abiejų lyčių atstovai ir vyro reikalavimas šioms pareigoms užimti nėra esminis ir lemiantis profesinis reikalavimas.

Vertinant „Sandėlio darbuotojos pareiginius nuostatus“ būtina pažymėti, kad III skyriuje nurodytos pareigos yra neutralios lyčių požiūriu, nes pareigas, susijusias su prekių saugojimu, taisymu, apdorojimu, pakavimu, švaros patalpose palaikymu ir kt. objektyviai ir be jokių trukdžių gali atlikti tiek vyrai, tiek

moters. Todėl moters reikalavimas sandėlio darbuotojo gamybos salėje pareigoms užimti nėra esminis ir lemiantis profesinis reikalavimas.

4.2. UAB „Lencas“ skundo tyrimo metu nepateikė duomenų, o skundo tyrimo metu nebuvo nustatyta, kad reikalavimas dėl pretendento lyties sandėlio darbuotojo pareigoms užimti turi teisėtą tikslą. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. A1-457/V-961 patvirtintų Profesinės rizikos vertinimo bendrųjų nuostatų (toliau – Nuostatai) 6 p. nustato, kad įmonėje rizikos vertinimą organizuoja darbdavys, jam atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo darbuotojų saugai ir sveikatai. Nuostatuose įtvirtintas reglamentavimas nenustato draudimo moterims dirbti tam tikrą darbą, esant jų pageidavimui bei fiziologinėms galimybėms, o profesinės rizikos vertinimas taikomas tiek moterims, tiek vyrams. Tačiau kiekvienu konkrečiu atveju darbdavys privalo įvertinti asmenų fiziologines savybes, neatsižvelgiant į lytį ir imtis priemonių, kad profesinė rizika būtų sumažinta iki priimtinos, o tuo pačiu užtikrinti darbuotojams saugias ir sveikas darbo sąlygas. UAB „Lencas“ nepateikė duomenų apie galimus profesinės rizikos veiksnius, kurie gali daryti įtaką sandėlio darbuotojui, nepateikė informacijos apie galimos profesinės rizikos veiksnių įvertinimą, vykdamas sandėlio darbuotojui jam pavestas pareigas ir neįrodė, kad dėl galimų profesinės rizikos veiksnių tam tikrą darbą gali atlikti išskirtinai vienos lyties atstovas. Taigi, įvertinus skundo tyrimo metu gautus UAB „Lencas“ įgalioto atstovo paaiškinimus bei pateiktus rašytinius dokumentus, darytina išvada, kad darbo skelbime pretendento lyties reikalavimo nurodymas užimti sandėlio darbuotojo ir sandėlio darbuotojos gamybos salėje pareigas, nėra pagrįstas teisėtu tikslu.

4.3. Pažymėtina, kad UAB „Lencas“ atstovės rašytiniai paaiškinimai nepagrindžia darbo skelbime nurodyto reikalavimo priimti į sandėlio darbuotojo pareigas atitinkamai tik vyrą arba tik moterį darbui gamybos salėje tinkamumo (proporcingumo) atliekamo darbo specifikai. Priešingai, tyrimo metu surinkti įrodymai liudija, kad „Sandėlio darbuotojo pareiginiuose nuostatuose“ ir „Sandėlio darbuotojos pareiginiuose nuostatuose“ įtvirtintas funkcijas be jokių kliūčių gali vykdyti tiek moterys, tiek vyrai.

5. Pažymėtina, kad „Sandėlio darbuotojos pareiginiuose nuostatuose“ pareigybės pavadinimas bei nuostatuose vartojami sakiniai yra nurodyti moteriškąją gimine. Toks bendrųjų nuostatų, funkcijų ir uždavinių, pareigų, teisių ir atsakomybės reglamentavimas leidžia daryti išvadą, kad minėtuose nuostatuose nurodyti formalūs reikalavimai bei pati pareigybė yra pritaikyta moteriškosios lyties pretendentei ir kad į šias pareigas ateityje gali pretenduoti tik moteriškosios lyties atstovės. Svarbu pažymėti, kad pagal Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 1999 m. lapkričio 4 d. nutarimą Nr. 5 (74) "Dėl pareigų, profesijų, mokslo laipsnių ir panašių pavadinimų", pareigų, profesijų pavadinimai apibendrintai reiškiami vyriškosios giminės daiktavardžiais.¹ Taigi pareigų pavadinimas pareiginiuose nuostatuose turi

¹ Internetinė prieiga: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/oldsearch.preps2?Condition1=89591&Condition2=>

būti nurodomas vyriškosios giminės daiktavardžiu, nes vyriškosios giminės vartojimas apibendrintai reiškiant pareigybės pavadinimą yra laikomas neutraliu, suteikiančiu lygias galimybes pretenduoti į šias pareigas tiek moterims, tiek vyrams.

6. Atlikus tyrimą, darytina išvada, jog 2016 m. liepos 1 d. interneto tinklalapyje www.darbo.lt paskelbtas UAB „Lencas“ darbo skelbimas drabužių rūšiavimo darbams atlikti, kuriame išskiriamos pareigybės į moteriškas ir vyriškas, pažeidžia Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 8 str. įtvirtintas nuostatas, jog skelbimuose priimti į darbą draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 24 str. 6 p.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a :

1. Įspėti UAB „Lencas“ vadovą dėl padaryto Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 8 str. pažeidimo.

2. Su sprendimu supažindinti VšĮ „Europos Žmogaus teisių fondas“ ir UAB „Lencas“ vadovą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė